

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stojiza
cele leto 3 gl. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 30
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznaniła,
tkrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Narčnina, srnaniła in
reklamneje
pošiljajo so
upravnistvu.

Odpriše rekla-
macije so
poštine proste.

POPOTNIK.

Časopis za učitelje in prijatelje šole.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev v Ljubljani.“

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Uredništvo in
upravnistvo:
Reiserstrase 8.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu.

Pismom, ki zah-
tevajo odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znanka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Neznanotna pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
steno pisana knjiga
se ne vračajo.

Petje.

(S posebnim ozirom na pouk petja v ljudski šoli.)

(Za nagrado.)

„Lepa pesem je božji dar.“

Slomšek.

I.

Glasba, osobito petje, stara je kakor človeški rod. Zvesto spremlja človeštvo od najdavnejših časov in z njim še le izumré. Človeka spremlja petje in glasba v obče celo življenje; od zibeli do groba je v ozki zvezi z njegovim notranjem in zunanjem bitjem. Petje izražuje naša čutila, z glasovi izražujemo notranje življenje. Nasprotno pa zopet upljiiva petje, ki nam doni na ušesa, na naše srcé, deluje na našo notranjost. Kakó veliko moč ima petje na človeka! Kakor glasba sploh, enako in še bolj nam petje naklonjuje um k dobremu in prijetnemu delovanju, oživlja in budi fantazijo, srcé ganjeva in k lepemu ogreva, uho vadi in jezik uri, estetični čut in vkus izobražuje ter oplemenjuje, — s kratka: človeku življenje lepša. Ni se toraj čuditi, ako so odgojitelji in učitelji že nekdaj uporabljali petje kot odgojilno sredstvo, naravno tudi, ako še vedno visoko cenimo velik upliv petja pri odgoji mladine. Mati zaziblje dojenčka v sladko spanje s priprosto pesmico. Tolaži in oveseli ga, če mu kaj zapoje, — a kadar otrok more, zapoje znano mu pesem; kakor ptiček čvrči in se raduje življenja, — o blažena njegova nedolžna preprostost! Toda ne da bi človek zapustil kedaj petje: Pri vsaki priliki prepeva, petje lastno je vsim dobam človeškega žitja, pa tudi vsim spolom, vsim stanovom. Kakor se zdi srečnim roditeljem prvi krik otrokov enak veselemu, srečnemu petju, tako smemo zadnji izdih umirajočega človeka imenovati tužno pesem pozdravljajočega nas slovesa. — Umeti nam je, da ima glasba prosto pot tudi v šolo, kjer jej je v obliki petja odločena važna naloga, kjer rodi tudi najlože in najgotoveje zaželjene svrhe, ako jo znamo prav uporabljati.

Šola brez petja ne bila bi popolna. Visokorodni gospod vitez Klodič-Sabladosky piše: „Ako hoče ljudska šola doseči harmonično izobraženost vsih naravnih zmožnostij in sposobnostij svojih učencev, ne sme jih pustiti brez pouka v petju.“ Zato naj bi vsak učitelj po mogočnosti petje tako poučeval, da bo petje obče vzgojevalno sredstvo. Ozirati se moramo pri pouku v petju na telesni in duševni organizem učencev: 1. Odgojevati nam je služne organe, da pravilno sprejemajo glasove z ozirom na trajanje ali dolgost, visokost ali globokost, moč ali šibkost. Glas občutimo z uhom — sluhom — ter se ga zavedamo v možganih. Razločujemo pa naravni in muzikalični posluš. Od slednjega zahtevamo, da pozna in loči glasove po kvantiteti in kvaliteti. Muzikalični posluš je glavni pogoj, ako hočemo delovati in napredovati v petju ali v glasbi sploh. Res, da je človeku

več ali manj prirojen, toda je še nerazvit in nepopolen, zato se ga mora pa čistiti, vaditi in izobraževati. — 2. Paziti je na dihalo in glasotvore ter delovati na to, da dajejo lepe, prijetno in krepko doneče glasove, bodi-si v govoru ali pa petju. Znano je, da vtrjuje in krepča pljuča globoko dihanje, ako pravilno pokonci stojimo in zrak polagoma izdihujemo. To se pa vrši, ako pojemo. Zato smemo imenovati petje pljučno gimnastiko in zato je petje jako dobrodejno pljučam, se vé, ako se uporablja v določenih mejah. O tem govorili bodemo pozneje bolj obširno. Opomniti pa je, da sta govor in petje v ozki zvezi mej seboj. Skoraj gotovo bo dober govornik dober pevec in narobe. Zahtevajmo od mladine tedaj, naj govori razločno, glasno, pravilno povdarjaje in s pravilnimi oddihljeji. — 3. Slednjič moramo petje uporabljati kot odgojilno sredstvo duševnih zmognostij. Iz začetka že smo povedali, kakó mogočno deluje petje na človekovo mišljenje, na njegovo voljo in občutek. Petje človeka blaži ter ga budi do vsega lepega in dobrega. — Pomislimo tudi, da ni petje važno le za čas šolskega obiskovanja, temveč za celo človekovo življenje. Človek se spominja pesmi, besedij in napevov, še pozneja leta, — o! kako vesel spomin na srečna leta mladih nog! Vse kar smo nekdanj slišali v šoli nam stopa pred oči; nauki, svéti in opomini naših nekdanjih učiteljev vstajajo pred nami, in mila pesmica nas zaziblje v sladke sanje. — Seznanani naj se tedaj učitelj vsestransko s petjem, da bo zamogel pri pouku v petju pravilno postopati in delovati. Potem bo petje plodonosno in potem nam — kakor veli naš Slomšek: „polepša življenje, poslajša veselje, polajša trpljenje!“

II.

Peti more samo človek. Le njegovemu glasu pravimo po pravici petje. Človeški glas nastane po istih fizikalnih zakonih, kakor glas ali ton vsakega drugega inštrumenta. Oglejmo si glasovni organ — glasotvor — človeški. Najprej so pljuča z dvoje krili, koje bi primerjali mehu, ki piha zrak skozi sapnik do jabolka. Jabolko sestoji iz nekaj trdnih hrustančastih obročkov, med kojimi so vodoravno nategnjeni glasovni trakovi. Trakovi so bele barve in elastični. Spodaj so pravi, vrh teh pa nekaki mrtvi trakovi, ki se le sotresajo; rekli bi jim resonatorji. Trakovi se pri dihanju navadnem ne tresejo, ako hočemo pa govoriti ali peti, napnó se takó, da ostane med njimi le majhna odprtina. Kadar posilimo zrak skozi to odprtino, jamejo se trakovi tresiti in tako nastane glas. Zrak ga nese potem skozi grlo in usta na prosto in do naših ušes. Visokost glasu odvisi od tega, kako so trakovi napeti in kako močno piha zrak iz pljuč. Glas se tudi izpreminja potem, kakoršna sta grlo in ustna votlina. Upljivajo na to izpremembo tudi druge razmere, kakor n. pr. jezik, zobje, ustnice. Vendar delimo glasove navadno na moške in ženske (tudi otroške). Moški glasovi so: višji tenor, srednji bariton in nižji bas. Ženski so: višji sopran, srednji mezzosopran in nižji alt (contraalt).

Otročje jabolko je majhno, kakor ima tudi ženski spol v obče manjša jabolka, nego moški. Zato so tudi ženski in otročji glasovi višji od moških. Sploh pa ima vsak človek v prvi mladosti le sopran ali alt. A kakor drugi organi, rase in vekša se tudi jabolko. Sé spreminjanjem jabolkove oblike, spreminja se tudi glas. Pri dečkih nastane tenor ali bas; — no, pri deklicah se sicer ne predrugači tako popolnoma, vsakakor pa postane čvrstejši, bolj poln in doneč, glasovni obseg pa je obširnejši, navzdol in navzgor. Dečkom se glas spreminja — mutira — med 16. in 18. letom, deklicam pa med 14. in 16. letom. In sicer se to vrši različno dolgo časa, namreč od enega meseca do par let. Osobito pri moškem spolu traja več časa, nego pri ženskah. Večkratna zagrljenost in hripavost sta znak spreminjajočega se glasú. Paziti je, da se med mutacijo glas zmerno rabi in skrbno varuje. — Da se bomo znali varovati škodljivih upljivov na naše zdravje in naš glas, ter da se bomo znali ravnati v zdravstvenem oziru pri pouku v petju, opomnimo sledeče:

Vsakdo naj poje oni glas, t. j. v oni visočini, ki je njemu primerna. Previsoko petje spremeni se v cvilenje, prenizko v godrnjanje. Oboje je nelepo a tudi kvari glas. Že na obrazu poznamo, ako kedo ne poje v svojem naravnem glasu. Tudi kričanje ali premočno petje pokvari glas in škoduje dihalnim organom. Poje naj se najraje s pol glasom, namreč srednje glasno.

Pretesna obleka brani, da se prsa ne morejo pravilno in svobodno razširjati, tako se pa ovira dihanje; posledica tega je, da trpé pljuča, glas pa je nekako prisiljen, a zadušen.

Prehlada se varujmo iz več ozirov. Da se pa tako precej ne prehladimo ter da nam prehitro izpreminjanje toplote ne bo lahko škodovalo, umivajmo si prsa in vrat vsak dan z vodo (+ 18° R.), posebno še zjutraj, a potem, ko smo se že ohladili. Vrat in prsa ne zavijajmo si preveč, da se bolj utrdé. Po petju ne hodimo prehitro na mrzel zrak ali celó na veter in ne pijmo precej vode, kakor to delajo posebno radi otroci.

Ustna votlina in grlo bodi čisto. Zato si ju moramo izpirati večkrat na dan s čisto vodo*), posebno pa ne smemo tega opustiti po jedi. Tudi zobe moramo čistiti, a da jih ohranimo zdrave ne grizimo pretrdih stvari in ne vživajmo prevročih ali premrzlih jedi in pijač.

Hodé dihajmo z zaprtimi usti. V vetru hodimo počasi in ne govorimo ali pojmo. Tudi ni smeti predolgo časa govoriti ali peti. Stoja našega telesa bodi pravilna. Zrak, v katerem živimo, naj je čist. Zato ogibajmo se zaprašenih ali zakajenih in zaduhlih prostorov.

Petje naj se opusti: pri hitri hoji, pri letanju, skakanju, telovadbi in pri plesu. Tudi kadar smo žalostni ali pa jezni in v strahu petje škoduje. Nadalje se ne sme peti po jedi, na polu želodec, a tudi ne na prazen želodec, — po dolgem in glasnem govorenju na vetru, v trudnosti ali v bolehnosti itd.

Vse te opazke niso brez pomena na zdravje in za človeški glas. Zato naj se učitelj ravna po njih in naj večkrat opominja mladino na to ali ono točko. Pri tej priliki nam je opozoriti učitelja na nekaj, kar se menda le preveč prezira.

Pritožujemo se, da je šola zaradi marsikakih vzrokov našemu zdravju škodljiva, da človeka trudi in muči, ter da posebno naša dihala v šoli močno trpé. Vsega tega nočemo oporekati. Ravno zato pa in ker je pouk v petju še posebno utrudljiv, naj učitelj pazi, da rabi svoj glas le kolikor je potrebno. Varčevati mora z govorjenjem in nikakor ne napenjati svojega glasu. Pri petju naj ne prekričuje cele šole, temveč tiho naj poje in učenci tiho za njim, dokler dobro ne znajo. Potem naj pojó bolj glasno, a učitelj naj se polagoma popolnoma odtegne petju. S tem prvič sam sebe varuje in prihrani, drugič pa napelje mladino, da je samostojna. Nikakor tudi ni moči odobrovati, da bi učitelj pel z otroki drugi ali tretji glas. Kako naj bi se vjemal, recimo v moči en sam glas proti skupnemu petju celega razreda?! —

(Konec sledi.)

*) Nekateri svetujejo raztopino klorovega kislega kalija.

Učitelj, pospešitelj kmetijskega pouka v šoli in izvan šole.

(Govoril pri II. glavni skupščini „Zaveze“ v Celju Fr. Praprotnik.)

O preveliki imenitnosti kmetijstva mi pač ne bode treba mnogo govoriti, kajti sem trdno prepričan, da pri tem zborovanju ni niti jednega, ki bi o tem le količkaj dvomil.

Po kmetijstvu je prišlo človeštvo do stalnih bivališč in tako tudi do omike in npravnosti. Tisti dan, ko se je z oralom vrezala prva brazda, tisti dan, pravim, storil se je

tudi začetek splošni človeški omiki. Od tistega dne začele so se popred jako nestalne razmere človeštva bistveno spreminjati. Poprejšna negotovost in nestalnost umikali sta se vedno bolj trdnjšim in sigurnjšim napravam, iz katerih so se polagoma razvile države s svojimi ustavami. Zgodovina prav jasno priča, da je človeštvo v vseh časih od kmetijstva dobivalo svojo moč, da mu je bilo ono vedno najizdatnejši vir občne blaginje in da je v isti meri s kmetijstvom napredovala tudi človeška omika. Kmetijstvo je bilo tudi vedno glavni steber življenja in obstanka narodov. Zgodovina naševa nam mnogo narodov, ki so se odlikovali s čudovito hrabrostjo, ki so dostikrat več stoletij zmagovito širili svojo moč, narodov, ki so z mečem v roki strahovali svet, ki so pa pozneje nalik meteorom skoraj brez sledu zginili iz površja.

In ko bi nam vrstniki ne bili zapisali njihovih dejanj in imen, mi bi o njih kar ničesar ne vedeli. Zgodovina nam pa zopet kaže druge narode — in mej temi je tudi maloštevilni narod slovenski — ki niso bili tako bojaželjni ter se tudi ne morejo ponašati sè slavnimi boji in zmagami, temveč so tiho in mirno obdelovali zemljo pod nogami ter so si tako ustanovili prijetna bivališča, za kojih ohranitev in olepšanje so potem, ako je bilo treba, pogumno zastavili vse svoje moči. Zgodilo se je sicer večkrat da so surove in divje druhali prilomastile v njihova cvetoča naselišča, ter so v malo urah pokončale sad velikoletnega truda, končno pa so le-ti narodi v viharju, kojega so sami prouzročili, navadno tudi poginili. Poprejšni prebivalci pa, ki so opustošene pokrajine s tem večjo vstrajnostjo in pridnostjo obdelovati začeli, ohranili so se do današnjega dne. Vsi ti narodi dobivali so svojo životvorno moč od ljubezni do kmetijstva, od ljubezni do zemlje, katera jim ni bila le rediteljica ampak tudi zaščitnica.

Kmetijstvo je bilo vse čase tisti živi in neusahljivi vir, iz katerega so narodi in države dobivale svojo fizično in нравstveno moč. Kedaj je bil staroslavni Rim na vrhuncu svoje moči in kreposti, ako ne ravno takrat, ko so se klicali možje od pluga k najodličnejšim državnim dostojanstvom? Pozneje pa, ko se je v Rimu stekalo neizmerno bogastvo, vsled česar se je ljudstvo udalo lenobi in mehkužnosti, bližal se je tudi svetu ukazajoči, orjaški Rim vedno bolj svojemu koncu. Kedaj pa je imela prelepa Španska zlato dobo svojo, ako ne ravno takrat, ko je spretna roka marljivih Mavrov celo deželo spremenila v prekrasen vrt? Blaginja, kakoršne niso poznali ne popred, ne poslej, razširila se je po celi deželi, umetnosti in vednosti so cvetele in španska višja učilišča zaslovela so po vsem svetu. Ponosen Angličan pa je jednemu svojih kraljev — Alfredu — pridjal priimek „veliki“ in to ne radi hudih in zmagovitih vojn, tudi ne radi pridobitve novih dežel, ampak posebno zato, ker je mnogo nerodovitne in opustošene zemlje spremenil v rodovitno svet, ter je tako svojemu ljudstvu pripravil ugodna bivališča, ter je tudi položil temelj, na katerem se je potem ljudstvo dalje razvijalo ter se je tako v teku časa povzdignilo do velike svoje veljave. Kako kmetijstvo cené in spoštujejo Sinezi *), to je obče znano. Najslavnejši sineški cesarji so kmetijstvo na vso moč pospeševali. Tako je sineški cesar Tsin Sihoangti narejal vrta in je opustošene kraje spreminjal v rodovitna tla in bil bi, kakor pravi sineški letopisec, površje cele zemlje preustrojil, ako bi bilo to sicer v njegovi moči. Učeni cesar Hanghi (1661.—1723.) pa pravi v svoji knjigi „grozd“, da on rajši svoje podložnike neči, kako se pridobi in pridela kak novi sad, nego pa, da bi jim stavil stolpe in trdnjave. Tudi je veljal na Sineškem poseben zakon, vsled katerega je bil vsak občinski predstojnik odgovoren za to, da je bila vsa zemlja, kar je je bilo v njegovem območju, umno obdelana. Ako se je pa v tem oziru zasledila kaka malomarnost,

*) Mi navodno izgovarjamo Kitaj, Kitajci, kar pa ni pravilno, temveč se je to izgovarjanje pri nas udomaćilo po angleškem Chinese, ali francoskem Chinois. Pravo ime je Sinez, Sinežko. Weiss: Weltgeschichte. 3. Auflage I. B.

bil je kaznovan on in tudi lastnik zemlje. Sineških državnikov prva in največja dolžnost je zmirom bila skrbeti za umno obdelovanje zemlje; za povzdigo in prospeh kmetijstva sploh. *) In kako močno se tudi še dandanašnji na Sineškem kmetijstvo časti, to priča prav jasno kmetijski praznik, ki se vsako leto z največjo slovesnostjo obhaja in kojega se počeniš od cesarja vsi državni dostojanstveniki udeležujejo. Kolik prijatelj je bil umnemu kmetijstvu ljudomili francoski kralj Henrik IV., in kako je isto počastil avstrijski cesar Jožef II. je itak vsakemu dobro znano.

(Konec sledi.)

*) Weiss: Weltgeschichte I. B. str. 5, 55, 131.

Slovniška obravnava berilne vaje „12. Varičnost“.

Učni poskus.

Reklo bi se vodo v Savo nositi, ako bi hotel dokazovati korist, važnost in potrebo jezikovega pouka v ljudskeji šoli; ker temeljito znanje, ali vsaj dovoljno znanje je neovrgljivo jeden najkrepkejših stebrov, na katerega se naslanjajo — več ali manj vsi drugi predmeti, kateri je glavna podlaga vsem vedam in znanostim v vsestranskem razširjevanju, je trden klej, ki ves človeški rod vzdržuje v neprestanem, živahnem prometu.

Da-si učni črtež odločuje jezikovemu poučevanju odličan prostor v ljudskeji šoli, poučevanje v tem predmetu vendar ni doseglo dovoljnega uspeha; visoko ministerstvo za nauk in bogočastje je o svojem času potrebno spoznalo zaukazati, da je ljudski ali narodni šoli na odgojo jezikovega pouka obračati več pozornosti.

Jezik pravilno govoriti in pravilno pisati se pa ne da priučiti iz golih suhih pravil, treba je dosti primernih vaj, mnogo zbranih zgledov in primerjav za priučenje vsake posameznosti posebe, iz teh je izpeljavati pravila, jih pojasnjevati in utrjevati.

Deček iz mesta se je v šoli učil že nekatero drevo in marsikateri grm spoznavati, a ko je prišel v velik gozd vendar ni mogel niti teh dreves za dobra spoznati in jih od drugih ločevati, katere je po bukvah dobro in pravilno opisati znal; to mu je bilo pretenko ono predebelo, to preveliko ono premajhno itd., sploh se mu ni hotelo vse po vse ujemati.

Po vsem kakor z mestnim dečkom, posameznimi drevesi, drevesnimi deli in velikim gozdom, je tudi z našimi učenci in učenkami in s posameznimi besednimi razpoli in z velikim gozdom jezikom v govoru, v daljšem berilnem sestavku, kjer se nahajajo besede v najrazličnejših premembah. Otrok vé pravilo n. pr. da so samostavniki, ki se končavajo na „a“ ženskega spola, če bere stavek, n. pr.: Mizar še ni prinesel stola, se bo hitro zmotil, ter rekel „stola“ se konča na „a“; ta samostavnik mora toraj biti ženskega spola.

Podobnih slučajev, ki učence motijo, je prav obilo.

Da se učenci priučé jezikovih oblik, njegovih pravil in razna svojstva, si té neizpustljivo osvojé, je nedvomljive vrednosti tú pa tam slovniška obravnava kakega berila.

Kaj pa naj prav za prav obsega takšna slovniška obravnava? Slovniška obravnava daljšega ali krajšega, ali tudi le del berila naj se razteza po potrebi n. pr. na določitev besednih razpolov, zaznamuje se spol, sklon, število, oseba, čas, naklon, izpeljava, sestava, pomen, sorodnost, raba v stavku, stavek, njegovi deli, bistveni in pridjani, razne oblike stavkov, razširjenje in krčenje stavkov — ne gledé na skupno vsebino berila, katera se je že prej pretresavala.

Razločevati je več slučajev v slovniškeji obravnavi, po katerih se tudi kakovost in količnost obravnavalne tvarine zbira in uvrstuje, kakor ima ravno najbolje služiti namenu in sicer pojasnjevaje se utrjuje in ponavlja vsa prej vzeta slovniška tvarina, ali pa se

jemlje poseben ozir na jeden sam manjši oddelek, ki se utrjuje ponavlja, ali pa se jedno ali drugo slovniško pravilo iz dotične čitalne vaje še le poišče in izpeljuje, v posameznih slučajih pa se dadó tudi vsi navedeni smotri več ali menj spojiti; po merilu zadnjega slučaja naj sledi tú obravnava obsezajoča:

1. predlog v obče (kot ponovilo),
2. predlog z dvema sklonoma (in s tremi) se jemlje na novo.
3. vsestransko ponovilo iz slovnice, pravopisa in spisja, kakor ravno potreba ali slučaj nanese.

Odprite berilo stran 10.

12. Varičnost.

Poiskali bomo vse predloge, ki se nahajajo v tem berilu. Čitaj vsak sam za se po tihoma in si poišči prvi predlog! stavek za stavkom. Pazite!

Povej prvega C. ! iz*). — P. ! povej drugega. — v. — M. ! povej jih več poredoma. — za, med, na pred, po, na, pod, ž, v, v, v, do, do.

Smo-li katerega spustili? → Katere besede imenujemo predloge?

Predlogi so besede,

Kaj je pomniti o besedah, pred katerimi stojé predlogi? — da stojé v tistem sklonu, katerega zahteva predlog.

Vzemite tablice in izpišite vse predloge z dotičnimi samostavniki in zaimki, pred katerimi stojé! N. pr. Iz mesta, v vasi itd.

Kdor je vže vse napisal, naj tablico obrne in dene roke na vs križ. — Vidim, da vas je že mnogo skončalo; bomo pa čitali, kar ste zgotovili — če se ni kateri kaj zmotil. — Čitaj T. — L. Dalje.

Poiščimo, v katerih sklonih stojé samostavniki, pred katerimi so predlogi.

V. čitaj iz bukvic stavek za stavkom, D. imenuje predloge z dotičnimi samostavniki ali zaimki, A. pové sklone, M. pa vse to zapiše na tablo.

Iz mesta 2. sklon,	ž njim 6. sklon,
v vasi 4. sklon,	v hišo 4. sklon,
za pogorelec 4. sklon,	v denarjih 5. sklon,
med potjo 6. sklon,	v mesto 4. sklon,
na dvorišče 4. sklon,	zaradi reči 2. sklon,
pred hlevom 6. sklon,	zaradi tega 2. sklon,
po noči 5. sklon,	do zrna 2. sklon,
na dežju 5. sklon,	do kamena 2. sklon,
pod streho 4. sklon.	

S katerim sklonom se rabi predlog iz? — Kateri predlogi se še rabijo z rodivnikom? — Kateri vé še katerega?

N. čitaj na strani 204 predloge, ki jih vpregamo z rodivnikom.

„V bližnji vasi“ — v katerem sklonu je samostavnik „vasi“? — ker ne moreš določiti sklona pri tej besedi pa stavi mesto „vasi“ besedo „trg“; kako se bo pa zdaj glasilo? — v trge. Kateri sklon bo toraj „v vasi“ „v trge“? — 4. sklon ali toživnik.

Kam je poslalo oblastvo (gosposka) meščane? — v bližnje vasi.

Kje so meščanje toraj nabirali darov? — v vaseh (trgih). V katerem sklonu pa zdaj stoji „v vaseh“ („trgih“)? Pazite na končnice samostavnikov? — v „vasi“ je toživnik — „v vaseh“ pa je mestnik. V obeh slučajih pa vidite predlog „v“.

S katero besedo nam je vprašati v tem stavku, da dobimo odgovor „v vasi“ 4. sklon? — k a m.

*) Odgovori učencev tukaj sledijo močno okrajšani ali pa popolnoma izostanejo.

Kako je vprašati, da dobimo v odgovor „v vaseh“ 5. sklon? — kje.

Pazite! predlog „v“ ima na vprašanje kam 4. sklon in na vprašanje kje 5. sklon pri sebi.

Kateri vé še v kakem primerjaju „v“ rabiti z dvema sklonoma na vprašanje kam in kje. — Kdo vé še kak predlog, da bi zahteval na vprašanje kam 4. sklon in na vprašanje kje 5. sklon?

Glejte sem na tablo! — Kam je J. zapisal predloge? — „na tablo“. — Kje so predlogi napisani? — „na tabli“. — Kateri sklon je „na tablo?“ — Kateri sklon je pa „na tabli?“ Kateri vé še kak tak predlog? — ob, po, na, v.

Zapomnite si te predloge tako-le: naobpov (glasi se, kakor bi rekel: ne ob povej se.)

(Konec sledi.)

Pisma iz Sibirije.

VI.

Evo me zopet č. g. urednik! Dolgo Vam vže nisem nič pisal. Morebiti ste vže mislili, da sem zbolel — na častilakomnosti, ali celo da sem umrl, kakor Vam odmerje časi kak svojeglaven sotrudnik, katerega ste premalo „božali“ ali katerega nesmrtno umotvore ste morda vrgli v svoj vedno požrešni uredniški koš.

Živ sem še torej, g. urednik! Ali sila sem len... vtrajljiv... nemaren ali „faulast“, kakor bodo v kratkem govorili ponemčeni Slovenci nekega šolskega okraja, ker dobé v kratkem intenzivnejši pouk v nemščini. Kolo časa suče se neprestano naprej ter spravlja v svojem teku čudne osebe in razna mnenja na površje. Pojavjajo se nalik kometom; dal Bog, da bi tudi jednako brzo izginili iz pozorišča. Nehoté vsiljuje se mi pregovor: Enkrat teče pes, enkrat pa zajec. —

Gotovo se mi pa čudite, g. urednik! da Vam kar tako meni nič — tebi nič naštevam svoje slabe lastnosti. Vsekako lahko razvidite, da sem odkritosrčen, kar ni vsak. Tudi marsikateremu sodrugu žal nedostaje te lepe čednosti. Kjer pa ni odkritosrčnosti, tam tudi ne more uspevati tolikokrat vže naglašena kolegijalnost. Namesto nje vgnezdjujejo se in samopašno vladajo razne grde spake, kakor: nezaupnost, mrznja, sovraštvo, hinavstvo, licemerstvo, ovadustvo, klečeplastvo, bizantizem et tutti quanti (klofuti). Da nikakor ne sodim prečrno, da ničesar ne pretiram, prepričali ste se gotovo vže sami iz lastne skušnje ne da bi daleč hodili od „kuče“. Največje zlo pa še tiči v tem, da se omenjene pošasti često skrivajo pod krinko kolegijalnosti. Zató si zapamtimo: previdnost je mati modrosti! Sicer pa „pst!“ Človek ne sme vsega blekniti, kar si misli. —

Da se je tudi mene polastila lenoba, ima svoje vzroke. Prvič je lenoba drugih Vaših gg. sotrudnikov okužila tudi mene, kakor pravijo, da zévanje posameznika spravi celo družbo v zévanje. Marsikateri Vaših gg. sotrudnikov bil je o svojem času marljiv delavec, ki je nalik pridni bučelci donášal téčne komade duševne hrane; sedaj pa je otrpnil in samozavestno misli, da je svojo dolžnost storil vže v dovoljni meri. Duševne lenobe naj bi se učitelj bal kakor hudič križa; kaj hitro se je privadiš, a težko odvadiš. — Ali ste si morda z razpisanimi nagradami zredili novo, čilo gardo pisateljev? Tako sem vsaj mislil, ko so se rumeni zlati pokazali na vidiku. Pričakovali ste gotovo celo legijo izbornih spisov. Kakó sem se veselil, v duhu gledajoč naše poprišče in videč lesketanje uma svitlih mečev. Toda: duševna lenoba je zavirala vsak napredek! —

Poglavtini vzrok moje lenobe pa so „pasji dnevi“, ki so po svoji stari navadi nastopili z vso silo in oblastjo svojo. Da-si živim v mrzli Sibiriji, vendar imamo ob času pasjih dni čudno klimatično prikazen, da je tudi pri nas prešmencano toplo... vroče... sparčno. Naša podnevna nebeska luč in peč pošilja mi svoje goreče žarke toli neusmiljeno v hrbet, da časi ves opekeli stokam, kakor je storil isto sv. Lovrenc na ražnju, ki je imel nedavno svoj imendan.

Nehoté se mi često sline cedé po takozvanih „Hitzferien“. Ali iste so le za mestne paglavce; naše kmečke „parias“ — prave pravcate korenjake bi najbrž pomehkužile.

Ni nesreče brez sreče. Takó je tudi s pasjimi dnevi. Globoko sem uverjen, da nobeden tovariš v celem letu takó vestno ne preučava toplomera kakor v tem času. S tem pa si pridobi spretnost v opazovanju. Z veliko grozo opaža vsak dan, kakó se srebrnobela nit proti popoldnevu vdiguje po Celsijevi lestvi časi celo do 30°. Vsaj pa tudi ni šala, poučevati v taki parni kópeli, ko človeku iz neštevilnih odprtih ljuknícaste kože silijo pótné kapljice na dan, da si naposled moker kakor miš. — Zató sem zadnjič zeló pomiloval mojega kolega iz Sp. Štajerja, ki je v graški „Tagespost“ objavil svoja meteorologična opazovanja ter si

zelel „Hitzfereien“ ali vsaj razdelitev ali preložitve počitnic v hladnejši čas. Smilil se mi je, ker mu je zares moralo biti zelo vroče.

Tudi meni ni ljuba neznosna vročina. Vendar se takrat vedno spominjam našega pradede Adama, kateremu je Bog, spodivši ga iz raja, dejal: „V pôtu svojega obraza si bodeš kruh služil“. — Kogar pa je boginja „Fortuna“ posadila na kup zemeljskih zakladov, temu se ni treba odveč pôtiti, ker se lahko poda v svoje letovišče ali v kako kôpel, da živa razkošje. Da-si mene — kakor večino učiteljev — niso Rojenice obdale z bogastvom, ipak si privoščim kôpel, in še celo na tri načine. Po šolski „parni kôpeli“ skaluzim se v „vodni kôpeli“, zatem pa se v senci vznak ležoč veselim „zračne kôpeli“ ter se filozofično zamaknjen prepustim znanemu „dolce far niente.“ Ali nisem srečen? Zdravstvujte! Sibirčan 2.

Dopisi in druge vesti.

Od Savinje, 4. avgusta 1890. Letošnja uradna učiteljska konferencija za vranski okraj vršila se je pod predsedništvom c. kr. okrajnega šolskega nadzornika, gospoda dr. Andr. Vrečka, dne 23. julija t. l. v šolskem poslojpu na Polzele.

Otvarjajoč zborovanje spominja se gospod predsednik veselega dogodjaja v Najvišjeje cesarskeje obitelji, namreč poroke presvitke gospé nadvojvodinje Marije Valerije ter z zbranim učiteljstvom trikrat zakliče navdušen „živio!“ na presvitlega cesarja.

Dalje opomni, da je njega ekscelenca gospod c. kr. namestnik baron Kûbeck pred kratkim obhajal dvajsetletnico svojega službovanja kot namestnik na Štajerskem. Sprejme se v zapisnik udanost in spoštljivost do gosp. c. kr. namestnika.

Razen treh zadržanih so se vsi učitelji tega zborovanja udeležili.

Ko je gospod predsednik objavil nekatere ukaze iz letošnjega šolskega leta, preide k opazkam gledé nadzorovanih ljudskih šol. Iz njegovega obširnega govora posnamemo sledeče: Tudi letos ste se morale dve šoli zarad epidemičnih bolezní delj časa zapreti. Poučni uspehi so bili povprek dobri. Gledé učne metode omeni, da naj se smoter pojedinih učnih ur stavi le zmerno, poučuje pa naj se vedno takó, da se otroci vadijo samostalno misliti. Neobhodno potrebno je, da se učitelj na vsako učno uro vestno pripravi. Pri računstvu na srednji stopinji gledati je na to, da otroci pri rešitvi računskih nalog (računanje raznih cen) vselej pravilno sklepajo. Čitati morajo učenci počasi in razločno s pravilnim naglasom. Pri obravnavanju raznih berilnih sestavkov naj bode učitelju vodilo, da kose razdeli vselej na tri oddelke: a) pripravljjanje, b) uglobljenje in c) uporabo. Na pamet naj se pusti učiti le taka tvarina, ki je koristna in potrebna za življenje. V zadevi vzgoje priporoča prijaznost in dobrohotnost; tudi naj se vsaka otročja živahnost ne smatra za kaznjivo dejanje in toraj naj zarad pregreškov, izvirajočih zgol iz otroške narave, učitelj ne zapiše koj slabega reda iz obnašanja. Šolsko obiskovanje, ki je na treh šolah še precej slabo, utegne se dokaj zboljšati, ako učitelji pri krajnih šolskih svetih delujejo na to, da ti osnujejo zavode za gorko kosilce revnim učencem v zimskem času.

Gospod nadučitelj Farčnik s Polzele pokazal nam je potem s svojimi učenci praktično sliko iz telovadbe s posebnim ozirom na otročje igre. Priznati moramo, da je to svojo nalogo jako dobro rešil.

Temu je sledila gosp. učitelja Kavčiča učna slika iz botanike na podlagi branja „Kristavec“ iz „Tretjega berila“ št. 170. Tudi ta poročevalec prednašal je marljivo sestavljeno učno sliko izredno, poučno in mikavno.

O tretjem vprašanju: „Kako naj šola goji dolžnostni čút?“ poročal je gospod učitelj Meglič prav obširno in temeljito in po njem stavljené točke so bile skoraj brez debate nesprememljene jednoglasno sprejete. Občno se je priznavalo, da je marljivi gosp. poročevalec zadačo svojo temeljito proučil in tudi častno rešil.

Sledilo je potem še znanstveno predavanje gospoda predsednika o nedoločnih ali Diophantovih jednačbah. Prav lahko umljivo predavanje se je vsem navzočim izredno dopadlo in so za to g. predsedniku gotovo iz srca hvaležni.

V stalni in knjižnični odbor so bili voljeni gg.: A. Farčnik, S. Meglič in Fr. Šorn, a kot namestnik Iv. Reich.

Poročilo knjižničnega odbora se odobri. Gospod načelnik tega odbora zahvali se gospodu predsedniku za podarjenih 11 knjig.

Konferencija izreče željo, da bi stalne zdravstvene komisije za splošne ljudske šole, osnovane z ukazom vis. c. kr. deželnega šolskega sveta dne 19. aprila 1888 št. 1082, vendar že enkrat pričele prepotrebno svoje delovanje, da se odpravijo premnoge pomanjkljivosti v zdravstvenem oziru pri nekaterih šolah.

Ob 2. uri popoldne se je konferencija sklenila, ko je neprestano trajala 6 ur.

Pri skupnem obedu v gostilni gospoda Zajca prebili smo potem nekaj prav prijetnih uric v prijaznem razgovoru z blagimi tovariši in le prehitro nas je zahajajoče sonce opominjalo, da se nam je vrniti domov. Upamo, da si je vsak g. tovariš vzel seboj marsikatero zdravo zrnce, koje bode mogel obrniti v prid svojemu delovanju.

Litija ob južni železnici. (Okrajna učiteljska konferencija.) Uradna učiteljska skupščina za litijski šolski okraj vršila se je pod predsedništvom našega priljubljenega c. kr. okrajnega nadzornika gosp. Jos. Bezla ja 30. junija v Litiji. Konferencija se je pričela ob 9. uri dopoldne ter je trajala do 1. ure popoldne. Vse pričujoče g. nadzornik prijazno nazdravi ter svojim namestnikom imenuje šentvidskega nadučitelja g. Korban-a. Zapisnikarjema volita se z vsklikom gg. učitelja Janežič in Šilc.

Na to g. nadzornik preide k svojemu poročilu, omenjujoč, da šolstvo od lanskega leta ni posebno napredovalo. Pri vsem tem, da se je poučevalo po vseh šolah redno, 19% (1077 otrok) ni obiskovalo šole. Kar se tiče prememb v okraju, znane so itak vsemu učiteljstvu. Umrlega gosp. nadučitelja Vencajza se je g. nadzornik spominjal v toplih besedah; v znak tega vstanejo vsi prisotni raz svoje sedeže. Krajnim šolskim svetom — nadaljuje g. nadzornik — naročilo se bode strogo, da ti v prihodnje pospešujejo ter skrbé za rednejše šolsko obiskovanje. Na raznih šolah uvažuje se premalo potreba, kakor tudi imenitnost šolarskih knjižnic. Za učila (zvezke, peresa, svinčnike itd.) priporoča se „Narodna šola“. Poduk v ženskih ročnih delih je precej napredoval, samo želeti je, da se otroški izdelki shranjujejo v šolske omare koncem šolskega leta pa razdelé dotičnim deklicam. Ako kje ni za telovadbo pravega prostora, naj se za-to poišče kje na prostem primeren kraj, kajti zunaj na deželi učitelj kmalo najde kak prostorček za proste in redne vaje. Sicer pa se lahke proste vaje zamorejo tudi v sleherni šolski sobi prirejati (vaditi). — Uradni spisi bili so večinoma v redu, le šolska statistika napravljala je nekaterim voditeljem preglavico. Urniki naj visé povsodi na stenah. Postave naj se spolnjujejo vestno. Pripravljanje za vsak pouk naj se nikoli ne zanemarja — ali celó opušča, kajti to je prva in neobhodno potrebna podloga k uspešnemu napredku v šoli. Prezračevanje šolskih sob naj se nikjer ne opušča, kar k zdravju v šoli veliko pripomore. Dalje g. nadzornik omenja in prebere nekaj ukazov dež. šol. sveta, tikajočih se šolarskih knjižic (knjigi za te: „Tisočletnica Metodija“ in „V. Vodnik“ ste prepovedani), dalje „petja in godbe“ in „domoznanstva“ v ljudski šoli.

Tudi se prebere zahvala visokorodnega gospoda deželnega predsednika barona Winkler-ja za čestitko desetletnega službovanja na Kranjskem učiteljstvu litijskega okraja. Kako naj se urejujejo uradni spisi, pokazalo in razložilo nam se je v izgledih. Kdor hoče šolsko matico (matriko) natančno sestaviti, mora pred začetkom šolskega leta iti od hiše svojega šolskega okolisa; šolski voditelj zato lahko zahteva plačilo od krajnega šolskega sveta, ki mu ga mora tudi plačati. Kako se imajo urniki sestaviti, pokazalo se je na šolski deski. —

Tikajoč se pojedinih predmetov, velja večinoma

taisto, kar se je bilo povedalo pri lanski uradni konferenciji. — Pazi naj se vedno na pravilno govorjenje in določno odgovarjanje. Mehanično čitanje naj se ne goji preveč, ker pri tem otroci postanejo malobrižni za pouk. Pri vprašanjih in odgovorih naj učitelj govori kolikor mogoče — malo; le na čistost jezika in pravilnost odgovorov naj pazi. Posebna pozornost naj se obrača na spisne vaje. Velike važnosti so domače naloge (dve na teden zadostujete); toda treba jih je vestno in natančno popravljati, ker drugače je trud in delo učencev brez pomena. Kakoli posamezni otrok piše ali izdeljuje na šolski deski, to vsi drugi pišejo na svoje tablice ali v sešitke. — Pri številjenju so posebne važnosti vporabne naloge. V tem imenitnem predmetu naj se postopa počasi in učitelj naj ne preide k težjemu, dokler niso poprejšnjega razumeli vsi šolarji. Na nižji stopinji naj se pridno vporabljajo računski stroji. Pri tej priliki nam se je tudi priporočal „Lavtarjev računski stroj“. — Oblikoslovje bodi vedno nazorno. V pisanju se je poučevalo z dobrim uspehom. — Gosp. predsednik izraža željo, da bi se v bodoče več pozornosti obračalo pouku v risanju, ker ta predmet je važen za življenje. Priporoča se prosto risanje brez stigem (pik). Na deski nam je g. nadzornik razlagal praktično prosto risanje — počenski z nižjo skupino. V ta namen se za srednjo stopinjo priporoča „Tretan, der kleine Zeichner“; za nižjo in višjo stopinjo naj se pa uporabljata Grandauer in Eichler. Pri razlaganju risarskega pouka pokazal se je g. nadzornik izvrstnega metodika in veščaka v tem predmetu. — Pri zemljepisnem pouku pričinja naj se vedno z domačim krajem; nikdar pa se pri tem pouku ne sme risanje zanemarjati, ker le na ta način zamore učitelj dobrih uspehov doseči. Matematična geografija spada v višjo stopinjo — in le najvažnejše in kar je otroškemu razumu zapopadljivega. — Kmetijski pouk učitelj lahko spaja z naravoslovjem, kolikor se naslanja na ta predmet. — Na rudništvo domačega kraja in okolico naj učitelj marljivo obrača svojo pozornost. — Realije naj se vedno naslanjajo na dotične berilne vaje, ki so v berilih. — Kar se tiče petja, goji naj se v prvi vrsti „narodna pesem“ in potem cerkveno petje. Skrbi naj se po možnosti, da imajo otroci „Nedvedove slavčke“ v rokah, ker petje brez besedi nima trajnega pomena. Isto tako se priporoča „Luznik-ov didaktofon“, o čegar vrlihah smo se prepričali pri letošnjem zborovanju „Zaveze“ učiteljskih društev v Celju. Učitelji naj nikoli ne pozablajo starišem priporočati deželno kmetijsko šolo na Grmu pri Novem mestu, kakor tudi c. kr. obrtno šolo v Gradcu, kamor naj bi pošiljali nadarjenejše dečke v nadaljno naobrazbo... To je bilo jedro poročila okrajnega šolskega nadzornika.

Omeniti mi je, da je mej nadzornikovim poročilom skupščino počastil s svojo navzočnostjo g. okrajni glavar Grill. To priliko porabi g. nad-

zornik, omenivši jutrajšnjega veselega dogodka v prslavni cesarski rodbini. Gosp. glavarja prosi, da bi blagoizvolil povodno poroke. Nj. cesarske visokosti nadvojvodice Marije Valerije z Nj. cesarsko visokostjo nadvojvodo Franciškem Salvatorjem v imenu načelnikstva litijskega okraja sporočiti udanost do vladarske hiše in najiskrenejša čestitanja na više mesto. Gosp. glavar, zahvaljevajoč se za ta izraz lojalnosti, omenja da ga to posebno veseli — tem bolje, ker je to prva čestitka v njegovem okraju in sicer od učiteljstva ter obljubi prijaviti jo na dotično mesto. —

Naslednja točka „Pouk in vzgoja“ je na predlog g. Zajca z ozirom na važnejše točke in kratek čas odpadla ter se preloži na prihodujo konferencijo.

Temu je sledilo: Izbor in razdelitev tvarine iz realij za razne kategorije ljudskih šol tega okraja. Za štirirazrednice prečita g. Adlešiča referat, ki je na Dunaju v tečaju za šolarske delarne, g. Korban. Prebravši to poročilo omenja, da se je g. referent premalo oziral na domačo zgodovino. Gosp. Zajec misli, da se v poročilu preveč povdarja zgodovina starega veka. Tega mnenja je tudi g. nadzornik, ki v prvi vrsti priporoča domačo in avstrijsko zgodovino. — Za trirazrednice poroča g. Škrbinc. Nasvetovani tvarini se protivi odločno g. Gross, omenjajoč, da se težavno breme — sosebno tvarina iz realij kolikor temu dopuščajo postavna določila, skrči. Konečno še pravi, da je g. poročevalc preveč priporočal. Gosp. Zajec pravi, da je „četrto berilo“ za šolarje ljudskih učilnic pretežno in preobširno. To tvarino bi celo težko prebavljal kak četrtošolec itd. Na to nastopi poročevalc za dvorazrednice g. Ravnikar. Ko ta konča, poroča še za jednorazrednice g. Svetina. Vsem poročevalcem izraža g. nadzornik za temeljito razpravo svojo zahvalo.

O okrajni knjižnici poroča v imenu knjižničnega odbora g. Ravnikar. Nasvetuje se nakupiti več knjig pedagogično-didaktične vsebine. Ostali denar naj se pa shrani za „Opis litijskega šolskega okraja“, ki kmalo pride na svetlo. Namesto g. Cepudra voli se v knjižnični odbor g. Ravnikar (načelnik), drugi so stari odborniki.

V stalnem odboru ostanejo stari udje, — le namesto odislega g. Janovskija voli se g. Škrbinc. V c. kr. okrajni šolski svet volijo učitelji svojim zastopnikom g. Ravnikarja, ki se svojim somišljenikom zahvali za izkazano mu čast, obljubivši jim vedno potezati se za korist učiteljstva.

Gosp. Zajec stavi je nastopni samostalen predlog: „Ker sedanja slovenska berila ne odzivajo našim zdanjim učnim načrtom (sosebno z ozirom na realije) se visoki c. kr. deželni šolski svet naprosi, da blagovoljno pospešuje novo primernejšo izdajo šolskih beril. Pri vseh berilih naj se tudi doda slovnica z različnimi vajami“. Ta predlog vzbudi živahno razpravo. Cela zadeva preloži se konečno do prihoduje konferencije.

G. predsednik na to zaključni konferencijo s trikratnim „slava“-klicem na presvetlega cesarja. V imenu učiteljstva izreka g. nadzorniku za spretno in nepristransko voditeljstvo konferencije prisrčno zahvalo litijski g. nadučitelj.

Na to se podamo vsi učitelji in vse učiteljice na vrt g. Oblak-a k skupnemu obedu. Jako nas je oveselilo, da smo imeli pri kosilu v svoji sredini litijskega okrajnega glavarja g. Grill-a, ki je s tem pokazal očitno, da je naklonjen učiteljstvu in ljudskemu šolstvu. Omeniti nam je še, da se je g. glavar za napitnico prav iskreno zahvaljeval ter napil učiteljsku svojega okraja v slovenskem jeziku! — Pri tej priliki tudi ni manjkalo ubranega petja, k čemur so mnogo pripomogle gospice učiteljice — pevkije v mešanih zborih. Le v tem smislu naprej — in prihoduje leto bode boljše!

Popotnik-ovim čitateljem je že znano iz zadnje številke, da smo na dan konferencije ustanovili „Učiteljsko društvo“ za litijski šolski okraj. Nadjam se, da novo društvo, kakor hitro se potrdé pravila, pristopi k „Zavezi učiteljskih društev“. S tem končujem — nadjaje se, da sem povedal vse — svoj današnji dopis. Gašperetov.

Iz Kamniškega okraja. Dne 30. julija t. l. se je zbralo učiteljstvo našega okraja v Mengešu k uradni konferenciji. Točno ob 9. uri dopoldne prične, (po gosp. nadzornika naredbi, gosp. Ljudovitu Stiasny svoje popolnoma dovršeno poročilo: „Zemljepisje na višji stopinji s praktičnim poskusom“. Popotovaje po zemljevidu z učenci iz Kamnika skozi Štajersko pride na Semering in do meje Avstrije pod Anizo, katero si je izbral svojim predmetom. Omenivši vožnjo čez Semering in njega obširno obzorje, omeji on to deželo na šolski tabli, otroci pa na svojih zvezkih. Ko je na podlagi uže v 4. razredu branega berila ponovil zgodovino te dežele za časa Babenbergovcev, prekorači mejo in pride v Dunajsko. Novo mesto. Tu ponovi vže po berilih znanega Vukasoviča, cesarico Marijo Terezijo in doda potom nazornega nauka še drugih znamenitosti in junakov, kakor: Baumkirehner rodom Ipavec iz Kranjskega. Na ta način prepotoval je deželo po suhem in po Donavi ter predočil vse s podobami, kar je razlagal. Gosp. referent prednašal je tvarino tako zanimivo, jasno in umljivo, da si jo je lahko zapamtil najtrši in najpogabljiviši učenec.

Za tem referatom, ko so otroci odšli, pozdravi navzoče naš jako priljubljeni nadzornik g. L. Letnar s krepkimi besedami, imenuje svojim namestnikom gosp. nadučitelja J. Mesnerja ter otvori, ko so zborovalci si izvolili zapisnikarjema gospodično Anko Roth in gospoda Marolta, debato, katere sta se udeležila gg. Trost in Burnik. Prvi meni, da bi se v prihoduje praktični poskusi vršili pri konferencijah brez otrok, ker navzoči vsejedno razumejo, drugi pa trdi, da se naj zemljevidi rišejo brez pomoči poldnevnikov in

tečajnikov; v obče pa se strinjata popolnoma z referentom.

Zdaj prične g. nadzornik svoje poročilo z naševanjem prememb pri učiteljstvu in ukazov višjih šolskih oblasti. Dalje omenja, da je še mnogo šolskih poslopij s starimi napakami mej tem, ko je njih uprava v 23 slučajih prav dobra. Učila so se pomnožila, letošnji prirastek učil pa naj se s koncem avgusta naznani g. nadzorniku. Obiskovanje se je zelo zboljšalo; v 14 slučajih je bila šola zaprta radi bolezní. Za šolo godnih otrok je v okraju 6178, brez pouka pa jih je ostalo 1083 radi oproščenja in pomanjkanja šol. Vrtov še manjka. Uspeh je pri 23 učiteljskih močeh prav dober, pri 12 dober in pri 4 zadosten. Poslovanje šolskih vodstev, vodenje učiteljstva in disciplina z malimi izjemami prav dobro. Prištedilo je 139 otrok 1341 gld. 45 kr. Jako temeljito tudi obdeljuje posamezne predmete, ter tu in tam ostro biča nedostatke, a se tudi dvakrat prav pohvalno izrazi o kanniški šoli. Posebno je povdarjal važnost nazornega nauka, rabo vprašanja, glasno branje, slovnico, spisje itd. Izrazi tudi željo, da bi se pouk na vseh šolah gojil po enem sistemu, ki ga bomo učinili s podrobnim učnim načrtom, v kar naj poda Bog svojo pomoč!

Tretjo točko: „Kako naj učitelj vzbuja v učencih veselje do učenja?“ rešila sta gg. poročevalca Tomaž Petrovec in Luka Blejec prav dobro, ker izvabila sta vsak záse od poslušalcev jednoglasni klic: Dobro!

Ko se rešijo še ostale točke, v zviklikom izvolijo stari odbori in sprejme nasvet gospoda nadzornika, da bode on sestavil skupine za pretresovanje referatov v podrobnem učnem načrtu, zaključí g. predsednik sejo z zahvalo učiteljstvu, osobito gg. poročevalcem za trud, katerega so imeli mej letom s prošnjo, da naj podano vporabiti blagovolijo in da naj še v prihodnje vstrajajo v pridnosti, ter, da bomo s tem storili dolžnost do naroda in našega preljubljenega cesarja Fran Josipa I., kateremu zakličíejo zbrani trikratno „Slava!“ in zapojó cesarsko pesem. Na to se zahvali g. nadučitelj J. Mesner gospodu nadzorniku za podane nauke, želeč mu v imenu vseh zdravja, dolgega življenja v naklonjenosti do stanu našega.

Uže precej utrujeni podamo se v obče priljubljeno gostilno gosp. župana Janeza Levca, kjer je napil g. nadzornik visokima poročencema in sploh cesarski rodbini, neki drugi gospod pa nadzorniku in drugim. Med kosilom smo tudi brzojavili pozdrav kolegom v Litijo in brzojavno izrekli srčni „Na zdar!“ vnetemu pospešitelju slovenskega šolstva, gospodu Jan Legu.

Zabava je bila sploh prav živahna, kar jasno kaže, da je kolegijalitet našega okraja v najlepšem cvetju. Mej lepo ubranim petjem in smehom, katerega je pouzročeval naš jako dovtipni in priljubljeni H. P., minil nam je prehitro sicer dolgi poletni popoldán.

A. K.

S Tolminskega. Dne 10. julija bila je v Tolminu uradna učit. konferencija. C. kr. okr. šolski nadzornik g. Franc Dominko otvorí konferencijo z običajnim pozdravom ter si izvoli namestnikom gosp. Širca iz Bovca. Konferencija pa izvoli zapisnikarjema Ivana Hrast-a in Ivana Krajnik-a. Učiteljstvo se izjavi, naj se zapisnik zadnje konferencije prebere. Tu se je zbranemu učiteljstvu, ki je mej letom dvomilo nad resnico zapisnikarja, pojasnilo, kdo je bil kriv in na čegav pritisek so prišla polna imena v zapisnik onih, koji so glasovali proti temu, da gre deputacija k prejšnemu gosp. glavarju se poslovit in mu zahvalit za dobroto, koje je učiteljstvu in izključno slovenskemu ljudstvu v okraju skazoval. Proti onim trem učiteljem vpeljal je dež. šolski svet preiskavo, koja je pa kasneje ustavil.

Ob 11. uri počasti konferencijo gosp. c. kr. okr. glavar ter pozdravi učiteljstvo, kojega je s trikratnim „živio“ navdušeno vsprejelo. Priporoča učiteljem, naj bi mladino bolj vzgojevali nego v predmetih poučevali. Po njegovem odhodu poje učiteljstvo cesarsko himno.

Gledé zemljevida in zgodovinskega opisa v našem okraju pretresuje stvar odbor iz 5 članov, ter bode poročal pri prih. uradni konferenciji. Matija Kenda in Franc Bogataj prebereta svoja dobro izdelana spisa: „Kako vpljivati učitelju na pravno vodenje šolske mladine tudi zunaj šole“.

Gosp. Bratina povdarja praktično računstvo in kaže to kaj spretno na šolski tabli tako, da smo se kar zavzeli. Gospod nadzornik in učiteljstvo je gosp. Bratina hitro razumelo, zato mu ni pustilo s trudom izdelane naloge niti do konca brati. Pri tej priložnosti pové tudi g. nadzornik, kako on v šoli z računstvom postopa.

Izmed raznih predlogov dopadal je najbolj oni g. Josipa Kenda, da naj namreč stalni odbor izvoli dva poročevalca, ki pregledata vse izdelke ter poročata o njih v konferenciji. Kajti do sedaj ste se jedna ali k večemu dve nalogi prebrali in drugo ostalo je mrtvo.

Okrajna učiteljska knjižnica ni še urejena, kajti za to je treba več kot štirih let.

Izid volitev bil je sledeči: v deželno učiteljsko konferencijo bila sta voljena gg.: Širca in Vertovec, v stalni odbor gg.: Ivan Krajnik, Andrej Vertovec, Ivan Širca. V komisijo okr. učiteljske knjižnice gg.: Ivan Širca, Bratina, Ivan Krajnik.

Predsednik sklene konferencijo s trikratnim „živio“ na presvitlega cesarja Franca Jožefa I., učiteljstvo pa zapoje cesarsko himno. A. V.

S Krasa, meseca julija. (Avstrijski škofje pa stara „Soča“.) V novejšem času ni ga v Slovencih političnega lista, ki bi se toliko bavil z ljudskim šolstvom in učiteljstvom, kakor stara „Soča“. V kakem smislu — dobrem ali slabem — bode „Popotnik-ovemu“ čitateljstvu dovolj znano. Tudi v

zadnjem svojem uvodnem članku „poboža“, nekateri učitelje slovenske, še tudi le s kratko opombico. Pod naslovom „Nemški ljudski učitelji nasproti avstrijskim škofom“ piše namreč o resoluciji, ki jo ima potrditi občni zbor „Nemške-avstrijske učiteljske zveze“ v Žatcu na Češkem. S to resolucijo se izjavlja nemško učiteljstvo v Avstriji zoper znano izjavo avstrijskih škofov za „versko“ šolo. V naših šolskih listih ni bilo o tej nameri nemških učiteljev nič čitati; prav umevno, ker se mi za nemške tovariše tako ubogo malo brigamo kakor oni za nas. Pa tudi ono izjavo škofov je objavil „Popotnik“ v 6. številki brez komentara. In to je, kar „Soči“ ni prav. Od ust se jej je s tem odrgala prilika, udariti zopet nekoliko po nas učiteljih. Naj si pa „Soča“ nikar ne domišlja, da se je to zgodilo iz strahu pred njo.

O „verski“ šoli je izjavil „Popotnik“ mnenje slovenskega učiteljstva vže za časa Liechtenstein-ovega šolskega predloga. Tega mnenja nismo učitelji od tedaj prav nič premenili. Proti nekaterim Liechtenstein-ovim nazorom v šolstvu smo bili in smo „strastno agitirali“ zoper Liechtenstein-ov predlog — kakor piše „Soča“ — pa nismo. Trebalo bi bilo od naše strani le male — in ne „strastne“ — agitacije in število slovenskih podpisov „Liechtenstein-ovskih“ bi se bilo izvestno skrčilo. Pa čemu, ko smo si lahko mislili, da ti podpisi „sveta ne preobrnejo“. Da se pa stara „Soča“ tolaži, da so le „nekateri“ slovenski učitelji nasprotniki Liechtenstein-ovega predloga, kaže, da ni še nič slišala o resoluciji, kójo je jednoglasno sprejela „Zaveza slov. učiteljskih društev“ pri zadnjem zborovanju v Celju zoper njeno („Sočino“) rogoviljenje.

Pri tej priliki se še dobro spominjam neke trditve „Sočine“ o nas, katere ne morem prillčiti zdaj znane škofovske izjavi. V znanem članku „Kam pridemo!“ je pisala namreč stara „Soča“: „Zakaj bi ne zadostavali za naše šole duhovniki, tega ni lahko razumeti. Zna-li mladi učitelj več kakor duhovnik? Kake vzroke imajo oni, ki zametujejo duhovnika kot ljudskega učitelja? Ako je duhovnik dober za učitelja in svetovalca nam starišem s tem, da nas uči v pridigah, pri spovedi in da nam svetuje pri vsaki priliki in okoliščini, zakaj bi njemu ne zaupali in prepuštili tudi odgojo otrok, katera je za praktično življenje potrebna?“ — To je jasno govorjeno! Stara „Soča“ s tem izjavlja, da bi duhovniki v ljudske šole bolj učili nego mi posvetni učitelji in da bi bilo zaradi tega prav odvzeti nam pouk v ljudske šole in izročiti ga duhovnikom. Tako „Soča“. Škofje pa zahtevajo v 4. točki svoje izjave: „Krščanski nauk naj se v teh (katoliških ljudskih šolah) po sodelovanju učitelja razširi“ in v skupnem pastirskem listu terjajo, „naj se za katoliške otroke napravijo katoliške šole, na katerih naj učijo verni katoliški učitelji, ki naj izrežajo otroke po naukih sv. vere“. — To je zopet jasno govorjeno, a ravno nasprotno temu, kar zahteva stara „Soča“.

Škofje ne priznavajo le, da smo v ljudske šole kot učitelji na mestu, ampak oni nas smatrajo zmožnimi celo za poučevanje v verstvu. Po tem takem nas škofje še više cenijo nego novodobna šolska postava od leta 1869., ki je smatrala le duhovnika sposobnim za poučevanje v verstvu. Škofje hočejo temveč, da pridemo mi, posvetni učitelji, ljudskošolskim katehetom na pomoč, da bode pouk v verstvu naše šolske mladine popoln. To je za nas učitelje jako pomembno priznanje, ki nam dohaja iz ust tako visokih dostojanstvenikov, kakor so škofje, za kar jim ne moremo biti dovolj zahvalni. Ker se pa „Soča“, odkar je postala „stara“, z občutno samosvestjo ponaša kot nekako glasilo viših duhovniških krogov v nas Slovencih, zato bi prav radi vedeli, ali je ona („Soča“) avtentična tolmačica mnenja naših viših krogov duhovniških, ali je to škofovska izjava in skupni pastirski list? — Kdo ima prav, škofje ali „Soča“? Komu naj verujemo? — O r.

Iz kočevskega okraja. Popotovaje po kočevskem okraju, zvedel sem marsikatero novice, ki so me jako zanimale. Ker upam, da bodo zanimale tudi č. „Popotnik-ove“ bralce, dam Vam jih na razpolaganje.

Okr. učit. konferencija razpisana je bila na dan 30. julija, a 26. i. m. dobila so šolska voditeljstva poročilo, da je ne bo, ker je gospod minister za uk in bogočastje gosp. c. kr. nadzornika odpustil. Ta novica zadela je nepričakovano vse učitelje slovenske, ker bivši nadzornik gosp. prof. Komljanec bil je splošno priljubljen. Kakor sem čul, bila je na dnevnem redu tudi delitev okrajne učiteljske knjižnice, katero baje zahtevajo nemški krajni solski sveti!

Radoveden sem, kako se hoče to izvršiti. Ker baje kočevski učitelji zahtevajo, da dobé nemške knjige, preostalo bi slovenskim tovarišem le par slovenskih, kar jih je v knjižnici. Nadalje zahtevajo nemški učitelji in baje največ g. okr. glavar, da se deli tudi konferencija.

Nemške šole se v tem okraju močno množijo in razširjajo, tako da je $\frac{1}{3}$ Nemcev v tem oziru na boljem nego $\frac{2}{3}$ Slovencev.

Slovenski učitelji težko pričakujejo imenovanja novega okr. nadzornika. Bog daj, da bi bil mož, ki bi jih rešil saj nekoliko móre, ki jih tlačí.

Popotnik.

Iz Ljubljane, 8. avgusta. (Nekrolog.) Že zopet je posegla neizprosna Morana v naš učiteljski stan ter si izbrala tokrat najdelavnejšo primorsko učiteljico, gospodičino Dragojilo Milek-ovo, katera je po dolgej, zeló mučnej bolezni 22. julija t. l. v Ljubljani v Gospodu preminila.

Pokojnica se je rodila l. 1850. v Ljubljani; za učiteljske izpite se je pripravljala v zavodu gospe

Moos-ove ter je sposobnostni izpit dostala z dobrim uspehom. Prvo svojo službo je nastopila l. 1872. v Kobaridu pri Gorici na Primorskem, kjer je delovala kot izredno vestna in požrtvovalna učiteljica do leta 1889., torej celih 17 let. To so bila zlata leta nje-nega delovanja! V šoli je živel za mladino, a izven šole zopet za drago deco, narod, vero in dom. Ona je bila prva učiteljica v Kobaridu, in ker na Pri-morskem, kakor tudi drugod pouk o ženskih ročnih delih ni bil takó organizovan kakor sedaj, torej na tej šoli takega pouka v obče ni bilo, obrnila je po-zornost prebivalstva trga Kobarida na sè, da je za-čela poučevati deklice vseh 4 razredov v tem pred-metu. Posebna nadarjenost in ljubezen za izobra-ženje mladine v ženskem ročnem delu pa jo je sklonila, da je v izvenšolskih urah poučevala šoli odrasle deklice brezplačno v ženskih ročnih delih. Gospe in gospodičine Kobariške iskale so rade pri njej pouka, sveta in pojasnila v zadevah ročnega dela. Na prošnjo „Frauenverein-a“ v Mariboru, kateri jej je doposlal potrebnega gradiva, je izdelala brezplačno več cerkvenih oprav za revne cerkve v Bosniji. Ker so v Kobaridu bile še takrat v navadi sklepom šol-kega leta očitne skušnje (Schauprüfungen) pridružila se je pokojnica z razstavo ženskih ročnih del, pri-rejevala je petje, deklamacije in govore. Na njeno prigovarjanje je ondotno učiteljstvo uvelo šolske „majales“, pri katerih je pokojnica kazala svojo spretnost za prirejevanje petja, deklamacij in iger. Požrtvovalni učiteljski zbor pak je večkrat na svoje stroške pogostil šolsko mladino. Vrhunec simpatij pa je dosegla pokojnica pri ljudstvu o Božiču. V teh veselih praznikih, katerih se veselijo staro in mlado, sestavila je po trudapolnih pripravah v šolskej pro-stranej predstobi jaslice in božično drevesce za šolsko mladino. Tržani so jej drage volje dali na razpologo daril, s katerimi je v prisotnosti roditeljev obdaro-vala otroke. Ni torej čudo, da so jo nazivali „naša dobra učiteljica“ in „je nismo in je ne bomo imeli nikedar.“

Pokojnica je bila tudi velika prijateljica petja. Po nedeljah in praznikih so se zbirale krog nje odrasle deklice, da so se v njenem kólu učile ubranega cerkvenega petja, takó se je v Kobaridu uvedlo skupno cerkveno petje. Takrat se v Kobariškej dolini ni bila udomačena majeva pobožnost. Njenjej in prošnji gospe Alojzije Nauove, posestnice v Kobaridu, je ondotni dekan g. vitez Andrej Jekše rad ustregel, da je uvel to pobožnost, katero je povzdigovalo lepo ubrano petje. V onih probujenih letih, ko so na Slo-venskem rastle čitalnice po vseh večih krajih kakor iz tál, ustanovil je tudi v Kobaridu naš divni pesnik Simon Gregorčič čitalnico, katera je štela med naj-veče onega okolišja. Pokojnica je bila vsa leta čital-ničin ud ter je več let opravljala službo tajnikovo. Bila je tudi gojiteljica narodnega petja, s Kobariškimi gospodičinami je pristopila k čitalniškemu pevske-mu zboru in bila tudi ud pevskega društva

„Slavec“ v Gorici. Kolikor so jej razmere dopuščale, vadila je gospe in gospodičine v dramatiki, ter uživo-tvorila Kobaričanom domače gledišče.

Slovenska literatura je izgubila v njej navdušeno podpornico. Naročila si je vsako boljše slovensko knjigo, vzdrževala si je „Zvon“, „Kres“, „Vrtec“, „Učit. tovaris“ in ruski časopis „H3Ba“. Bila je večša v govoru in pisavi slovenskega, nemškega, fran-coskega in italijanskega jezika, a hrvatskega samo v govoru, za druge slovanske jezike se je rada zanimala. Cirilica jej je gladko tekla izpod peresa. Nekoliko zrn njenih duševnih proizvodov se nahaja priobčenih kot pripovedke za mladino v „Vrtecu“ pod imenom Petrovna in nekaj malenkostij v „Zvonu“ s pseudo-nimom Črnogorka. Nabirala je tudi narodne pesmi.

Pokojnemu profesorju Erjavcu je nabirala kot izvrstna poznavalka flore krajevna slovenska imena z latinskimi, nemškimi in italijanskimi izrazi Kobariškega rastlinstva. Čuditi se jej je bilo, kako je znala vsako rastlino z latinskim izrazom imenovati.

Pokojnemu profesorju Žolgar-ju, kateri je v Celju pomagal ustanoviti in ki je tudi uredoval nekoliko časa „Popotnik“, bila je ona prva učiteljica sotrud-nica. Najvažnejši njen spis v tem listu je „Črtica o preji in njenej obrtniji“. V njenej zaostalini se nahaja več nedovršenih rokopisov o nameravanej knjigi „Ženska ročna dela v ljudskej šoli“.

V čast primorskemu slovenskemu učiteljstvu je bila pokojnica zelo delavna učiteljica; kar jej je preostajalo prostega časa uporabila ga je na korist dobrodelnim činom ter žrtvovala vse svoje moči dra-gemu narodu, ne sluteč, da si spodkopava s prena-pornim delom čilo zdravje. Šolska mladina jo je v velikih počitnicah posebno nestrpno pričakovala na trgu v dolgih vrstah s šopki in cveticami. Ganenim srcem in solznim ókom je odhajala ter se vračala v svoj ljubljani Kobarid. Kobarid jej je bil za Ljubljano najmilejši kraj na svetu. Mnogo njenih učencev in učenk je sedaj že učiteljev in učiteljic, kateri so dika in ponos primorskega učiteljstva, kakor: Volarič, Gabršček itd.

Pokojnica je bolehalo več let. Na prigovarjanje zdravnikov je zapustila teškim srcem svoj Kobarid ter službovala poldrugo leto v Podzemlji na Kranj-skem, a tudi menjanje zraka jej ni koristilo. Upajoč na ozdravljenje, podala se je k svojim roditeljem v Ljubljano na dopust, a zamán, zadnjega pol leta ni mogla več iz postelje in naposled preselila se je v boljše življenje.

Draga mi pokojnica, oprostí, da sem se drznila opisati Tvoje delovanje, storila sem le svojo stanov-sko dolžnost, da Ti stavim v „Slov. Narodu“ in v učiteljskih listih vedni spomin. Da si nam vedni uzor našemu trudapolnemu delovanju za narod, vero in dom!

Učiteljica.

Ljubljana. „Matica Slovenska“ razglša nastopni stalni program „Slovenske Besede“ ki je po prejšnjem nekaj prenarejen:

Matice Slovenske odbor je sklenil izdajati znanstven list „Slovenska Beseda“, kateremu naj bi bil glavni namen pospeševati razvoj našega knjižnega jezika ter določiti in utrditi jednotne pravilne oblike v govoru in pismu.

V ta namen se je imenovani odbor obrnil do nekaterih slovenskih jezikoslovcev ter skupno z njimi določil bodočemu listu stalni program. Po tem programu se bodo razpravljala v „Slovenski Besedi“ vsa vprašanja, tičoča se slovenske slovnice, katera še niso dognana ali še ne dosti razjasnjena; pri tem se določi, koliko se je ozirati na etimologijo, koliko na zgodovinski razvoj in koliko na fonetiko sedanjega živega jezika. List bode omenjen slovenskemu jezikoslovlju sploh, a najbolj se bode oziral na pravorečnost in jednotno pravilno pisavo. Vse dognane stvari se bodo zbirale, in na podlagi teh beležkov se bode mogla izdati slovenska pravopisna knjižica.

„Slovenska Beseda“ bode nadalje pospeševala pravilni razvoj slovenskega besedja v slovarskem oziru in si torej prizadevala pripomoči v to, da se natančno določijo pomeni besedam, kjer se kaže razlika v rabi, da se strokovno nazivoslovje (terminologija) razvije po svojstvu in pravilih slovenskega jezika in da se jezik obogati iz nikakor še ne povse razkritih zakladov narodnega govora; v ta namen bode list tudi prinašal iz raznih krajev zbirke takih besed, ki so ali sploh manj znane, ali imajo v različnih krajih različni pomen.

Najpripravnejši bodo v obče kratki spisi, ki se bodo držali omenjenih mej; sprejemale se bodo pa tudi kritike vseh slov. knjig z ozirom na njih jezik.

Vse to se bode zgolj stvarno razpravljalo; mirni in stvarni polemiki, katera uči polagoma spoznati resnico, bode „Slovenska Beseda“ na razpolaganje; a izključeno iz nje bode vse strastno in osebno napadanje in pikanje, za kar jamči uredništvo, kateremu je gledé tega pridržana pravica, da popravi in zavrže vse, kar bi se ne ujemalo s tem načelom.

Časopisa pride vsako leto na svetlo blizu dvajset pól v nedoločeni obdobjih, približno jedna pola vsak mesec. List prične izhajati, kadar se nabere dokaj gradiva.

To podjetje je pa le tedaj mogoče izvesti, ako se pridobi dovolj sotrudnikov, ki bi list podpirali z rednimi spisi. Odbor Matice Slovenske torej vabi vse slovenske razumnike na skupno delovanje ter jih uljudno prosi, naj z znanstvenimi razpravami, z mirno kritiko, pa tudi s kratkimi nasveti podpirajo to za razvoj slovenske knjižnosti prekoristno podjetje, da v resnici doseže svoj namen. Dopise bode sprejemal od 10. septembra t. l. dalje urednik bodočemu listu, gimn. prof. Bartel v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 29. julija 1890.

Odbor Matice Slovenske.

Iz Avbera, v sežanskem okraju, 13. avgusta. (Nekaj v odgovor g. Jos. Freuensfeld-u, ocenjevatelju „Iskric“ v „Popotniku“.)

Hvaležen sem gosp. tovarišu Freuensfeld-u, da se je potrudil obširneje oceniti 2. zvezek mojih „Iskric“. Ker je sam priden in nadarjen slovstvenik, ima za ta posel večo sposobnost od učitelja, ki ne deluje na slovstvenem polju. Vendar naj mi ne zameri vrli tovariš, da se z vsebino njegove kritike povsem ne strinjam, da-si je v svojej celoti dovolj laskava za-me. Opomnim naj le nekaj malega, da ne tratim „Popotnik-u“ prostora.

Gospod Freuensfeld piše: „V II. zvezku („Iskric“) na 38. str. čitamo pesem „Slovo“, spodaj v opazki pa: Ta pesem se da lepo peti po kaj primernem nemškem napevu: „So leb' denn wohl, du stilles Haus.“ — Po našem mnenju kaj čudna opazka! Ali je gospod Janko Leban hotel s tem opozoriti čitatelja na zelo dvomljivo izvirnost imenovane pesmi (potem je bila opazka umestna in dosegla je popolnoma svoj namen!), ali je morebiti pri tem mislil, da se naši otroci itak učé najprvije nemških pesmij in sicer zbok tega da jim je mogoče najti napevov slovenskim pesmim?! Takó pa vendar ne smemo delati! Ako že hoče, da bi pevali njegovo „Slovo“, opozoril bi na kak znan naroden napev n. pr. tako-le: „Ta pesem se da lepo peti po kaj primernem narodnem napevu pesmi. „Stoji, stoji tam lipca.“ —

Očitanje gosp. Freuensfeld-a je povsem neosnovano. Nemška pesem slove takó: 1. „So leb' denn wohl, du stilles Haus, ich zieh' betrübt von dir hinaus, ich zieh' betrübt und traurig fort, noch unbestimmt an welchen Ort. 2. So leb' denn wohl, du schönes Land, in dem ich hohe Freuden fand; du zogst mich gross, du pflegtest mein und nimmermehr vergess' ich dein. 3. So leb' denn wohl, du Mädchen mein, und wenn die Sonne nicht mehr scheint, so denk ich oft an dich zurück, denn du warst stets mein grösstes Glück. 4. Und keh' ich nicht zurück zu dir, so wahre deine Liebe mir: denn deine Liebe macht mich reich, sonst gilt mir Alles, Alles gleich!“ — No, nemški ti verzi so pač precej drugačni od pesmi „Slovo“! —

Zakaj sem pa k pesmi „Slovo“ zapisal omenjeno opazko, pojasniti hočem v nastopnih vrstah.

Bilo je l. 1883., ko sem se mesec dnij mudil v okraju Oberhollabrunnskem blizu spodnjeavstrijsko-moravske meje. Tu sem imel priliko opazovati kakó tamónje učiteljstvo neguje narodno pesem v svojih šolah, pa tudi, kakó lepa narodna pesem žije in klike z unaj šole. V Mailbergu, kjer sem stanoval, shajali so se učitelji tamkajšnje 4-razrednice pri meni ter v družinskem krogu — pri kupici slovečega, res izbornega mailberskega vina — prepevalo in igralo se je iz knjige „Seidl's Volkslieder“, (Škoda, da Slovenci nimamo slične knjige! Marni skladatelj slovenski: Hic Rhodus, hic salta!) Mej drugimi mi je zaradi svoje milote posebno ugajal

napev: „So leb' denn wohl“. Lansko leto sem temu napevu zložil mladini primeren slovenski tekst ter slovensko pesem vpeljal v čisto slovensko svojo šolo. (Pri nas na Primorskem nemškeje pesmi v narodnih naših šolah ni mesta!) Otrokom se je (pesem) silno dopadala — in če otrokom pesem dopada, že mora biti lepa! Brž se je po njih po občini razširila. Naj mi gosp. ocenjevatelj veruje, da je napev „So leb' denn wohl“ k mojej pesmi „Slovo“ mnogo primernejši nego „Stoji, stoji tam lipica“. Letos pa sem dotično svojo pesem „Slovo“ priobčil v „Iskricah“ pripisavši jej ono opomnjo, ob katero se g. Freuensfeld spotiče.

Konečno omenjam, da se oziralni zaimsek „ki“ nanaša lahko na vse osebkke v stavku, ali pa le na zadnji (osebek), katerem neposredno sledi. N. pr.: Prišla sta strije in sestričina, ki je pa bolna. Tukaj se „ki“ ozira samo na sestričino. Če bi se oziral na oba osebkka, moral bi se stavek glasiti: Prišla sta strije in sestričina, ki sta pa bolna. Naj se primerijo še ti stavki: Na pevališču so peli oče, sin in hči, ki pa ni imela posebno čistega glasa. (Na pevališču so peli oče, sin in hči, ki pa niso imeli posebno čistega glasa.) — Odpeljali so se glavar, komisar in tajnik, ki pa ni bil dobre volje. (Odpeljali so se glavar, komisar in tajnik, ki pa niso bili dobre volje.) — Na veselico ste povabljeni teta in sestra, ki je zbok tega vesela. (Na veselico ste povabljeni teta in sestra, ki ste zbok tega veseli.) — Prav taka je z mojim stavkom v „Iskricah“: Zlatonosni ste pri nas Donava in Drava, ki teče tudi po Slovenskem. Tukaj se „ki“ resnično ozira le na osebek „Drava.“ Janko Leban.

Ljubljana, 19. avgusta. (Nepotrjen zakon.) Kakor javlja včerajšnji uradni list, novi zakon o uredbi plač ljudskih učiteljev na Kranjskem ni dobil najvišjega potrjenja. Jeden uzrokov je § 6. tega zakona, v katerem je govorjenje, da v tem paragrafa normirane zasebne doklade sme oddajati deželni šolski svet „v sporazumljenju z deželnim odborom“. Drug zadržek je v § 3. kjer je govor o sistemizaciji učiteljskih služb in klasifikaciji tudi „v sporazumljenju z deželnim odborom“, kateri paragraf se je zdel nejasen, proti prvemu pa so bili principijalni pomisleki. Treba bode torej v bodočem zasedanju zakon 'predrugati v tem smislu. Gledé na veliko materijalno važnost tega zakona za učiteljske kroge, obžalujemo prav srčno, da se je na ta način stvar zopet zavlekla, ter se nadejamo, da se bode zakon v prihodnjem zasedanju sklenil tako, da ne bode nobene ovire, da dobi najvišje potrjenje.

„Sl. N.“

Iz Grma pri Novem mestu. Kakor v Mariboru imamo tudi tukaj ljudski učitelji svoj tečaj v daljno izobrazbo v kmetijstvu. Poklicanih

nas je bilo 15 ljudskih učiteljev ki smo 5. t. m. semkaj došli in sicer: J. Albreht iz Ledinj, B. Andolšek iz Bohinja, J. Bregar iz Kranjskegore, J. Dimnik iz Postojne, R. Horvat iz Orehka, J. Jeglič z Dovjega, F. Kolbesen s Poljan, F. Likozar z Gorič, J. Novak z Dobrove, Fr. Rojina iz Kolovrata, A. Šifrar iz Starega Trga, K. Šober iz Črmošnjic, J. Turk iz Begunj, dr. Tomaž Romih s Krškega in Fr. Zaman z Ubeljskega. Več o našem tukajšnjem bivanju prihodnjic.

(Imenovanje.) Suplent na mariborskem učiteljišču, gospod dr. Janko Bezjak, imenovan je začasnim glavnim učiteljem za slovenščino na istem zavodu. Čestitamo!

(Odlikovanje.) Naš rojak, gospod profesor A. Bezenšek, dobil je od princa Ferdinanda zlati križec za svoje zasluge kot učitelj, ki vže deset let deluje v Bolgariji. — Centralno stenografsko društvo Monakovsko pa ga je imenovalo svojim častnim članom.

(„Glasbena Matica“) v Ljubljani dobila je od c. kr. ministerstva za uk in bogočastje 300 gld., da si nakupi za svojo glasbeno šolo potrebna trobilna godala.

(Ravnateljstvo c. kr. založbe šolskih knjig) na Dunaju je ravnokar razposlalo novi katalog svojih založnih knjig in tiskovin, iz katerega razvidimo, da se je Končnik-ovi slovnici cena znižala na 45 kr.

Spremembe pri učiteljstvu. Gospod Fran Skaza, učitelj v Polju, pride za nadučitelja k Sv. Janžu na Peči. — Gospod Peter Pavlin, učitelj v Št. Vidu blizu Ptuja, dobil je učiteljsko mesto pri Sv. Petru bl. Maribora. — Gosp. Franc Kolečnik, podučitelj v Slivnici gre v Slov. Bistrico, gospodičina Pavlina Leitgeb, podučiteljica v Št. Lovrencu ob kor. žel. pa v Köflach. — Gospod Ivan Zupančič, mariborski učiteljski pripravnik je kot začasni podučitelj v Humu na novo umeščen.

Na Primorskem so imenovani učiteljem-voditeljem: g. Jakob Starec (Gorjansko) v Zgoniku — def.; g. Janko Štrukelj (Barka) v Dutovljah — def.; g. Avgust Tance (Komen) v Šempolaju — def.; g. Ivan Ravbar (Veliki dol) v Tencnici — def. in izprašani kandidatje gg. Josip Čuček na Barki in Franc Šinigoj v Velikem dolu — provizorično; g. Anton Kosovel (Dutovlje) pride za II. učitelja v Sezano, gospodičina Ivanka Losej (Povir) pa v Tomaj. — Izprašani učit. kandidat g. Ivan Justin pride za II. učitelja v Komen, kandidatinja gospodičina Amalija Jelšek pa za učiteljico v Povir. — Gospa Terezija Sosič poročena Golmajer (Tomaj) postala je učiteljica ročnih del v Avberu, Skopru in Koprivi.

Raznoternosti.

[Natančno izračunjeno.] V kmetško šolo na Saksonskem prišel je šolski nadzornik, ko je baš učitelj razlagal konec božjih zapovedij. Nadzornik poslušal nekaj časa, potem pa vpraša dečka, v kaki razmeri je božja pravičnost do božje milosti, pričakujoč, da mu bode odgovoril: „Božja milost je večja nego božja pravičnost.“ Deček čaka nekaj časa, potem pa odgovori: „Božja pravičnost je do njegove milosti v razmeri 1 : 250. Začuden učitelj vpraša učenca, kako da to misli in deček odgovori: „Bog hoče kaznjevat v četrto in poplačevati v tisočero koleno. Pri kaznjevanju kaže se pravičnost njegova, pri poplačevanju pa njegova milost, torej je razmerje pravičnosti do milosti 4 : 1000 ali 1 : 250.“

Vabilo. „Savinjsko učiteljsko društvo“ zboruje na dan 4. septembra ob 3. uri popoldne na Gomilskem s sledečim vspešnim: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Pogovor o Popotnik-ovem članku zadevajoč „Pouk o materinem jeziku“. Glej „Pop.“ št. 15. Želeti je, da vsak društvenik omenjeni članek

dobro premisli. 4. Pevske vaje. 5. Nasveti. K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Vabilo. Celjsko učit. društvo praznuje v sredo dne 3. sept. t. l. ob 11. uri popoldne v Žalski ljudski šoli svojo dvajsetletnico. Dnevni red: a) Petje. b) Zapisnik. c) Društvene zadeve. d) Obrtni nadaljevalni tečaj v Gradu; por. g. A. Petriček. d) Nasveti. — Po zborovanju je skupen obed v g. Hausenbihler-ja vrtni dvorani, kjer govori g. Fr. Stukelj slavnostni govor. Tovariši in tovarišice! Zberimo se v obilnem številu, da dostojno slavimo ta imeniten dan našega društva! Gosti so nam dobro došli!

O p o m b a. Udeleženci, kateri se želé iz Celja v Žalec peljati, naj se oni dan glasé pri g. Gregarju, učitelju v Celju. O d b o r.

Vse one p. n. prejemnike „Popotnika“, ki so z naročnino zaostali, še enkrat prevljudno prosimo, da se nas **1. septembra t. l.** blagovoljno spominjajo. **Upravništvo.**

Razpis natečajev.

Št. 543.

Nadučiteljsko mesto.

Na četirirazredni ljudski šoli Slatina se nadučiteljsko mesto z dohodki po II. plačilni vrsti z bog stalnega umeščanja vnovič razpisuje.

Prositelji za to mesto naj vložijo svoje obložene molbe z dokazom, da so zmožni v nemškem in slovenskem jeziku in v katoliškem veronauku poučevati, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta **do 1. oktobra t. l.** pri krajnem šolskem svetu **sv. Križ pri Slatini.**

Okr. šolski svet Rogatec, 20. dne avg. 1890. 1—2 *Predsednik: Marek s. r.*

Št. 544. Dve podučiteljski službi.

Na dvorazrednicah v Galiciji, šolski okraj Celjska okolica in pri sv. Jarneju, šolski okraj Konjice se umeščate podučiteljski službi z dohodki po IV. plačilnem redu, prva tudi s prostim stanovanjem (lepo sobo) stalno ali tudi začasno.

Prosilci in prosilke za jedno teh mest naj vložijo svoje redno podprte prošnje potom predstojnega okrajnega šolskega sveta **do 15. septembra 1890.** pri krajnem šolskem svetu v Galiciji pošta Žalec, oziroma pri sv. Jarneju pošta sv. Duh pri Ločah.

Okrajni šolski svet Celje, dne 31. julija 1890. *Za predsednika: Bl. Ambrožič s. r.*

Št. 943. Učiteljska in podučiteljska služba.

Na ljudski šoli pri Sv. Vidu poleg Ptuja se jedna učiteljska in jedna podučiteljska služba z dohodki po IV. plačilni vrsti in s prostim stanovanjem stalno umeščate.

Prosilci naj svoje redno obložene molbe potom predstojnega okrajnega šolskega sveta vložijo **do 1. oktobra t. l.** pri krajnem šolskem svetu Sv. Vid poleg Ptuja.

Okr. šolski svet v Ptuju, dne 20. avgusta 1890. 1—2 *Predsednik: Marek s. r.*

Pri upravništvu „Popotnika“ v Mariboru, Reiserstrasse št. 8, ali v tiskarni sv. Cirila, Koroške ulice št. 5, se dobiva:

Logika.

Prijateljem modroslovja
napisal

Dr. Josip Križan,

kr. gimazijski profesor v Varaždinu.

Cena 40 kr. (mesto 70 kr.), **po pošti 45 kr.**

Ta knjiga je prva te stroke v slovenskem jeziku in se je kritika o njej pohvalno izrazila. Primerna je zlasti za učiteljske knjižnice.

Vsebina. I. Petje. (Za nagrado.) (I) — II. Učitelj, pospešitelj kmetijskega pouka v šoli in izvan šole. (Fr. Praprotnik.) (I) — III. Slovniska obravnava berilne vaje „12. Varičnost“. (Val. Jarc.) (I) — IV. Pisma iz Sibirije. (VI.) (Sib. 2.) — V. Dopisi in druge vesti. — VI. Raznoternosti. — VII. Natečajji in Inserat.